

NORSK
PRESSEFORBUND

NORSK
REDAKTØRFORENING

NORSK
JOURNALISTLAG

MEDIEBEDRIFTENE

Barne- og familiedepartementet

Ref. 23/3492

Oslo 22.1.2024

Norsk Presseforbund (NP) er paraplyorganisasjon for frie redaktørstyrte medier. Norsk Journalistlag (NJ) er både en fagforening og en mediepolitisk organisasjon for redaksjonelle medarbeidere i redaktørstyrte medier, frilansere og de som utdanner seg til å bli journalister. Norsk Redaktørforening (NR) organiserer ca. 800 norske redaktører fra alle typer nyhets- og aktualitetsmedier. Mediebedriftenes Landsforening (MBL) representerer 325 bedrifter med ca. 9000 årsverk (205 mediehus (185 aviser) - kommersiell allmennkringkasting - magasiner - lokal-tv).

Høring av Barnevernsinstitusjonsutvalgets NOU 2023:24

Vi viser til høring av NOU 2023:24. Presseorganisasjonene sto ikke på høringslisten, men ønsker likevel å knytte noen merknader til denne høringen.

Våre innspill knytter seg til to forhold:

- 1) Tilgang til institusjonene
- 2) Barneverns- og helsenemnda

Tilgang til institusjonene:

Utvalget har utredet et helhetlig forslag for fremtidens institusjonsbarnevern. I denne forbindelse vil vi minne om betydningen av åpenhet og innsyn, herunder tilgang til institusjoner og behandlingssteder.

Mediene skal være offentlig vaktbikkjer som både skal vise frem hvordan systemer fungerer, og de skal kontrollere maktbruk fra det offentlige og beskytte enkeltmennesker og grupper mot overgrep. I pressens eget etiske regelverk, VVP står det blant annet at pressen skal informere om det som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold¹. Medienes rolle i samfunnet er dessuten slått fast i Høyesterett og Den europeiske menneskerettsdomstolen, EMD som en sentral og viktig del av ytringsfriheten. For å ivareta denne rollen, trenger mediene informasjon. I noen situasjoner vil derfor det å nekte pressen informasjon, enten gjennom tilgang til lokaler eller innsyn i opplysninger, være et uforholdsmessig inngrep i ytringsfriheten.² Betydningen av åpenhet er også fremhevet i NOU 2023:7, kap. 28.6.

Vi viser også til Åpenhetsutvalgets rapport NOU 2019:10.³ Her heter det blant annet i et eget kapittel om barnevernet, kap 13.1:

«Barnevernet er en sektor der det er stort behov for åpenhet og innsyn. Barnets beste er et hensyn som skal gis avgjørende vekt, og som barnevernet skal ivareta i alt sitt arbeid. Man kan

¹ <https://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/> kap. 1.

² HR-2021-526-A avsnitt 40, jf. Magyar Helsinki Bizottság mot Ungarn (18030/11), 8. november 2016.

³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-10/id2643015/?ch=4-KAP13-7-7>

ivareta barnets beste og samtidig arbeide for større åpenhet i sektoren. Ved vurderingen av hva som er barnets beste skal man ikke ta utenforliggende hensyn, for eksempel hensyn til barnevernets omdømme. Det er viktig å synliggjøre hvilke momenter som har inngått i vurderingen av hva som er barnets beste. Det at barnet får ytre seg, kan også være til barnets beste, og barnets ytringsfrihet skal tillegges stor vekt. Der de ansatte i barnevernet har taushetsplikt om personlige forhold, kan barnevernet likevel vise åpenhet og gi informasjon om hvordan tjenesten arbeider, prosedyrer etc.»

I kapittel 13.7.7 i den samme NOUen understreker utvalget betydning av at mediernes kontrollfunksjon fungerer godt på barnevernsområdet, nettopp fordi barnevernet forvalter store verdier og har mye makt overfor enkeltmennesker. Dette grunnleggende kravet bør være en del av infrastrukturen for barnevernet og tas med i det videre arbeidet med utviklingen av et robust og velfungerende barnevern.

Barneverns- og helsenemnda

Når det gjelder Barneverns- og helsenemnda viser utvalget i kap. 15 til at dette ble behandlet i NOU 2023:7. Vi er enig i at denne utredningen tar for seg spørsmål knyttet til nemndas rolle. Etttersom presseorganisasjonene ikke sto på høringslista for denne utredningen, fikk vi dessverre ikke med oss at denne var på høring. Vi vil derfor bruke denne muligheten til å fremme noen synspunkter på forhold knyttet til nemndas saksbehandling.

Presseorganisasjonen har ved flere anledninger påpekt at det er vanskelig å drive journalistikk og ivareta rollen som public watchdog overfor det som skjer i nemnda. Terskelen for å følge møter i nemnda er høy, og vi mangler et tydelig regelverk når det gjelder innsyn i nemndas avgjørelser.

Nemnda behandler saker som har store konsekvenser for enkeltpersoners privatliv både innen barnevern og helse- og omsorg. Vi trenger et system som tilrettelegger for uavhengig kontroll av nemndas inngripen, det har vi ikke i dag. Vi mener dette er et alvorlig rettssikkerhetsproblem i samfunnet. Mediernes tilstedeværelse skal bidra til å styrke rettssikkerheten i rettssaker. Ved mer tilstedeværende medier vil det være mulig å få bedre innsikt i og kontrollere både enkeltsaker og bruken av sakkyndige og deres arbeid og innflytelse. Dette er viktig for samfunnet.

Barneverns- og helsenemnda har mulighet til å åpne dørene for enkelte personer etter barnevernsloven § 14-17 jf. Helse- og omsorgstjenesteloven (hol) § 10-5. Departementet skriver følgende i forarbeidene til loven: «*Departementet mener at i saker der partene samtykker til at andre, herunder pressen, får følge forhandlingene, bør nemnda legge stor vekt på dette i vurderingen av om møtet skal holdes for helt eller delvis åpne dører.*»

Rommet til å gi pressen adgang, finnes altså. Samtidig skal det mye til før pressen gis adgang. Vi sitter også på konkret eks på at journalister som har fått mulighet til å følge et møte i nemnda har blitt møtt med avtaler som griper langt inn i den redaksjonelle frihet og presseetikken. Det er behov for et system som både sikrer opplæring av nemndledere på dette området, og en kultur som gjør ledere trygge nok til å bruke rommet som finnes.

I forbindelse med ny barnevernlov gikk både Advokatforeningen, Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag imot forslaget å om å videreføre en hovedregel om lukkede dører. I den nye barnevernloven er kravet like strengt. I NOU 2023:7 kap 28.7 foreslår utvalget imidlertid at regelverket harmoniseres, slik at ordlyden i barnevernsloven og tvisteloven blir den samme. Dette innebærer at det ikke vil være krav om at barnevernstjenesten må gi sitt samtykke til helt eller delvis åpne dører, men kun privat part. Dette er et forslag vi støtter. Selv

om vi mener terskelen fremdeles er for høy, er det ingen grunn til at den skal være enda høyere i Barnevern- og helsenemnda.

Vi ønsker også å oppfordre nemndene til mer åpenhet om alle avgjørelsen. En praksis der nemndene selv velger ut 20 prosent av avgjørelsene for anonymisert offentliggjøring i lovdata, er ikke et tilstrekkelig grunnlag for å kunne ettergå og forstå sakene som behandles i nemnda. Primært mener vi det bør utredes muligheten for en egen presseløsning slik vi har på domstol.no, med bedre tilgang til avgjørelser. En slik løsning som bare redaktørstyrte medier har tilgang til vil beskytte opplysninger og samtidig tilrettelegge for uavhengig kontroll. I mange type saker har mediene en særlig tilgang nettopp med denne begrunnelsen. Det bør være et rom som utnyttes bedre også overfor nemndas arbeid. Vi håper departementet kan se nærmere på en slik løsning, vi bistår gjerne med innspill. I det minste bør alle avgjørelser legges ut på lovdata i anonymisert form, ikke bare 1/5, slik det er i dag.

Med hilsen

for

Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening, Norsk Journalistlag og Mediedriftenes landsforening,

Kristine Foss/ Jurist i Norsk Presseforbund.